

U U U U U
 U U U U U

Պատու էր թափել լուսադիրներուն շամբուն
ծախքը առնողին վրայ է ։

Լուսադրոյ մերաբերեալ նամակ կամ որ և
լայն գրութիւն , լաւագորին պիտի ուղ-
ղուի , և աստից շամբուն ծախքը իբրեւ
կողմն վրայ է ։

ԱՉԳԱՅԻՆ, ԻՆՂԱԲԱԿԱՆ, ՏՆՏԵԱԿԱՆ ԵՎ ԲԱՆԱԺՐԱԿԱՆ

անհիմն շռուկներ տարածուած չէր : Կենթադրենք, թէ մեր կառավարութիւնը օտար երկիրներ յարձակելու գիտաւորութիւն ունի, և մեր զօրաց դունդերն ալ սահմանափակին անցնելու պատրաստ կը ցուցնեն :

« Սակայն գեկտեմբեր 2 էն 'ի վեր, գաղղիական կառավարութիւնը բնաւ առաջարկութիւն մը չըրաւ օտար տէրութիւններ, բայց 'ի Պէճիքայի կառավարութեան, որպէս զի թող չի տայ որ իր տէրութեանը մէջ պարբերական թերթերով ու գրուածներով մեզ անգաղար վար զարնել ու զրպարտելը դրութիւն ու կանոն ըլլայ : Իւր ունեցած զօրացը վրայ զինուոր մը չեւելցուց, ընդհանուր զօրաց հանգէս մը անգամ չըրաւ : Վերջապէս, մեր դրացիներուն ամենաթեթեւ կերպով դուրսը բան մը չըրաւ :

« Իսկողի կառավարութեան հիմալու բոլոր փայլը 'ներքին բարեկարգութիւններ ընելու վրայ է : Իրանի անիրաւ չարափօսութիւնները չեն կրը նար զանի խռովել, և այս հանգարտ վիճակէն դուրս ելելը չունի, մինչեւ որ աղբային պատուոյն դուրսը մը չըլլայ : Իւր խաղաղասէր կեցուածքը 'ինքը մէկ վայրկեան փոխած չէ : Ուստի զինքը ուրիշ կերպարանքով ցուցնելու զոր բոլոր լուրերը անտեղի առասպելներ են, որոնց ստուգելու ասանկ յայտնի կերպով նշանակելէն ետքը, զանոնք արհամարհելէն զատ ուրիշ բան չունի ընելիք : »

ԱՆՔԱՂԻՍ : « Երբ Ռաբբիներն հրաժարուելուն վրայ՝ շատերուն կարծիքն էր, թէ Սեփիւն Բրիտանիայ կառավարութիւնը՝ օտար տէրութեանց հետ ունեցած յարաբերութիւններուն մասին՝ իւր աշխարհափարսկան դրութեան վերայ արտաքին շափաւորէ : Երբ կ'անվիճակ վիճակներուն յայտնի յաջորդը՝ մէկ երկու օրինակով այս կարծիքին անհիմն ըլլալը հասկըցուց : »

« Երբ օրինակներուն, առաջինն է՝ Սեփիւն Բրիտանիայ մէջ ապստամբեալ օտարադէր փոխտաւականայ խնդրոյն վերայ » Երբ կ'անվիճակ յաջորդը 1-13 հանած չըլլալէր անհիմն, որ Նիգիլի կառավարութեան կողմէն օտար տէրութեանց երկիրները գտնուող դէս պաններուն խրկուեցաւ : և է այս :

« Պաշտօնատուն արտաքին գործոց 13 յունվար : »

« Պարոն : »

« Եւրոպայի կառավարութիւններէն մէկ քանին՝ իրենց հոս նստող դէս պաններուն բերնով՝ գանգատ ըրին վեհափառ թագուհւոյն կառավարութեանը, Սեփիւն Բրիտանիայ մէջ ապստամբեալ օտարադէրներուն ընթացքին համար : Իսկողիքին, ստիպող կերպով, որ Սեփիւն Բրիտանիայն կառավարութիւնը անմիջական ազդու միջոցներ ձեռք առնելով՝ գաղղիացիներէ Նիգիլի վրայ ալ և ալ տէրութեանց կառավարութիւններուն դէմ նիւթեալ գաղտնի մեքենայներն ու գաւազրութիւնները, որոնց մէջ այս ապստամբեալներուն մատ ունենալը իբրեւ հաւաստի հասկըցուած է : »

« Սեփիւն Բրիտանիայ հիմալու օրինացը համեմատ ամեն օտարական իրաւունք ունի գալու այս երկիրը բռնակելու : և որչափ ժամանակ որ հոս մընայ, բուն անգղիացուց պէս՝ օրինաց պաշտպանութեանը տակն է : () Երկրայ դէմ բան մը ընէնէ, հրապարակական գաղտնաստի մէջ յայտնաբերուող ստուգութեան ետքը կը պատժուի : Իսկողի օտարական մը չի կրնար վաճառել այս երկիրէն, բայց ան կ'ընենապործներէն, որոնց համար ուրիշ տէրութեանց հետ գաղտնագրութիւն եղած է մէկ մէկու յանձնելու, և Իսաւրաժէնդն ալ այն

գաղտնագրութիւնը վաւերացուցած է : » Սակայն, թէ մեծին Բրիտանիայ և թէ օտար տէրութեանց հոս բնակող հպատակները կրնան տուգանք տալու և բանալը դրութեան գաղտնագրութիւն, երբոր ստուգուի, որ մեծին Բրիտանիայ բարեկամ տէրութեան մը դէմ եղած ապստամբութիւն մը մասնակից եղեր են : Եւ առ թիւն մէջ ոչ միայն կառավարութիւնը, այլ ու և ինչ մարդ ալ կրնայ անանկները գաղտնաստի քաշել :

« Բրիտանական օրէնագրութիւնը՝ այլ և ալ ժամանակ անանկ միջոցներով ձեռք զարկած է, որոնցմով գործադիր կառավարութիւնը իշխանութիւն ունեցեր է՝ հարկ եղած ատեն օտարականները վաճառելու : Բայց ժողովուրդը միշտ գէշ աչքով նայած է այն իշխանութիւնները, որ շատ անգամ երկրին խաղաղութիւնը չի վրդովելու մտք ձեռք առնուած է : »

« Ինդհանուր հիւրընկալելը՝ մեր օրէնքներուն ուժովը այս կերպ ընդարձակեալ ըլլալով ամեն մարդու համար, շատ անգամ անկասկածելի ապագէն մը տալու միջոց եղաւ ամեն կողմնակցուած վերաբերեալ քաղաքական փոխըմբռնութեան, որոնց շատը երեւելի մարդիկ էին անտիճանաւ և վիճակով : Ինչպէս են Պաշտպանութեան գերագաւտանի երկու ձեւերուն թագաւորներն ու թագաւորազունները, և Պաշտպանութեան Եւրոպայի առաջին պաշտօնեայնները : »

« Թէ որ հիւրընկալութիւնը ասանկ ընդարձակ չըլլար, ուրիշ կերպով ընելու անհնար էր : Թէ որ կառավարութիւնը իշխանութիւն ունենար իր ուղածին պէս օտարականները հիւրընկալելու կամ վաճառելու, օտար տէրութեանց մէջ խորոզկողմնակցութիւններու հարգար անորի պիտի տախտիկն մեծին Բրիտանիայ մէջ ապստամբեալ հակառակորդներն ինչ նաեւ : Եւ իսկական կառավարութիւնները պիտի բողբէին հասարակապետական ապստամբեաց համար, հասարակապետական կառավարութիւններն ալ պիտի բողբէին միւսպետականաց համար : Եւ ժամանակը դժուար պիտի ըլլար հիւրընկալութիւնը օրինաւոր պայմանի մը մէջ պահել, որ արդար օրինաւոր վրայ հաստատուած ըլլար և ոչ անկասկածեալ : »

« Սեփիւն Բրիտանիայ կառավարութիւնը օրտանց կը փոփոխէ, որչափ որ կարելի է, քաջալեր և խրախոյս ըլլալ բարեկամ տէրութիւններուն խաղաղութեանը, բարեկարգութեանը և յաջողութեանը : Բայց այս առթիւն մէջ չի կարծեր, որ ինչ և ինչ պատճառաւ պատուարուած ըլլայ արտաքին կարգի իշխանութիւններ ուղեւ օրէնագիր ժողովրդէն՝ Նիգիլի բնակող օտարականաց համար, և բնաւ տարակրայ չունի, որ Իսաւրաժէնդն ու հասարակութիւնն ալ այս կարծիքին տէրն են : »

« Իսկ այն խօսքին համար, թէ դուրսերը պարտող անգղիացուց համար կրնայ արտաքին կարգի գեղեցութեան միջոցներ գործածուիլ, Սեփիւն Բրիտանիայ կառավարութիւնը չի գիտամակիր, թէ որ ապստամբութեան ժամանակ կամ խռովութեան մը նոր մտաւոր ատենը, օտար տէրութիւնները նախադրուածութիւններ ընեն իրենց երկիրներուն մէջ ճանապարհորդող կառավարութեան անգղիացուց համար : »

« Սեփիւն Բրիտանիայ կառավարութիւնը հաւանութիւն կուտայ՝ Երբ Ռաբբիները զրնի 1848 սեպտեմբեր 18-30՝ Սեփիւն Բրիտանիայն հոս նըստող դէս պաններն տուած ծանուցագրոյն սկզբանցը, նոյն տէրութեան բանի մը քաղաքացիներուն վրայ, որոնք ուղղակի Սեփիւնիցէն Իսաւրաժէնդն գացեր էին, երբոր Իսաւրաժէնդն մեզ համար ապստամբ բեր էր : »

« Եւ ծանուցագրոյն մէջ՝ Երբ Ռաբբիները ամերիկացուց օրինացը մէջ փոփոխուի մը ընել չէր առաջարկէր, և մասնաւորապէս զգուշացրէր էր յանցաւորներուն համար բողբ ընելէ Սեփիւն Բրիտանիայ նախագահին : Բայց հասկըցուցեր էր, որ ապստամբութեան վիճակի մէջ եղող երկրի մը մէջ ճանապարհորդութիւն ընողները պէտք է որ պատերազմի դաշտը մընային հետաքրքիր մարդոց պէս՝ փախալէր աչքերնին առնեն : և Սեփիւնի կառավարութիւնը պէտք է որ դժկամակի, երբոր Սեփիւն Բրիտանիայ քաղաքացիները՝ անանկ ժամանակ Իսաւրաժէնդն գտնուելով, ապստամբներուն դէմ գործածուած միջոցներուն հետեւանքները կրեն : »

« Սակայն յիշեալ միջոցները մինակ անանկ մարդոց դէմ գործածուեցան, որ այն ատենի մասնաւոր պարագայներուն մէջ կասկածի տեղի տուին : Ուստի՝ բոլորովն անիրաւ ու Եւրոպայի լուսաւորեալ կառավարութեան մը բոլորովն անարժան է՝ անգղիացի անմեղ ճանապարհորդները նեղել, Նիգիլիա ապստամբեալ փոխտաւականներուն ըրածներէն վրէժ խնդրելու մտք : Եւ ասանկ վարմունքները բնաւ մէկ կերպով չեն կրնար արգարանալ Նիգիլի կառավարութեան այս առթիւն մէջ բռնած ճամբուն նայելով : »

« Եւստ ամենայնիւ, Սեփիւն Բրիտանիայ կառավարութիւնը՝ որչափ որ յանձն չառնէր օտար կառավարութեան խնդրոյն համեմատ փոփոխութիւններ առաջարկել Նիգիլի տէրութեան օրինացը մէջ, կը ցաւի և յայտնադէս կը գաղտնաբերէ Նիգիլիա գտնուող փախըտականներուն իրենց երկրին կառավարութեանը դէմ ապստամբութիւն գրգռելու ջանքը : և անանկներուն այս ըրածը՝ իրենց վրայեւ ճիշդ հիւրընկալութեանը յայտնադէս դէմ գործելը կը համարի : »

« Սեփիւն Բրիտանիայ կառավարութիւնը պիտի շարունակէ ասկէց ետքն ալ՝ հոս գտնուող օտարադէր ապստամբեալներէն կասկածելի եղողներուն վարուցը վրայ հակելու : և պիտի ջանայ ամեն կերպ օրինաւոր միջոցներով անոնց արգելելու, որ Բրիտանական օրէնքներուն ատանկ զարտաբար իրենց շնորհած հիւրընկալութիւնը չարաչար չի գործածեն, Սեփիւն Բրիտանիայ դաշնակից և բարեկամ կառավարութիւններուն վրայ հասցունելու համար : »

Կառավարութիւն :

— Փետրվար 5 = 17 | Երբ Ռոն Ռոնսէլ զինուորական կարգադրութեան առաջարկութիւն մը ներկայացուց ըստորին խորհրդարանին, 120,000 հոգիէ բաղկացեալ զօրաց գունդ մը կ'ընկուելու համար, որ տարուէ տարի կ'ընտրուի պիտի ժողովուրդ 21 տարեկան երիտասարդներէ : Եւստ առաջարկութիւնը՝ հասարակութեան մէջ պարտած պատերազմի կասկածներուն հաստատութիւն կրնար տալ : Բայց Երբ Ռոն Ռոնսէլ, Երբ Ռաբբիներն և ուրիշներուն այս նիւթին վրայ խօսածներէն կը հասկըցուի, որ Նիգիլիական կառավարութիւնը իւր խաղաղասէր ընթացքէն խտրութեան միջոց չունի, այլ այս կարգադրութիւնը ընելով, հասարակութեան սիրտը խրախուսել, և պարտած սուտ լուրերուն երեսէն պատճառած անհիմն կասկածները փախտել կ'ուզէ :

Իսկէց՝ և մասնաւոր Վաղղի կառավարութեան հանած յայտարարութեան կրնամք աներկփոխ ըլլալ, որ Եւրոպական գլխաւոր տէրութեանց բարեկամութիւնը և հետեւաբար աչխարհի խաղաղութիւնը աւրուելիք չունի :

— Երբ Երբ 9 - 21 | Երբ

Ռոն Ռոնսէլ և իր պաշտօնակիցները հրաժարականին տուին : Եւստ Երբ հետագրութեան միջոցով հասած ընկալուն, մանրամասն տեղեկութիւն մը չի կըցանք տանել : և դէս յայտնի չէ Երբ Ռոն Ռոնսէլ յաջորդներուն ուղղութիւն :

ՍԳՆԱԿԱ : Հերալտ լրագիրը Սարգէն Սեփիւնի վերջին ժամերուն և գլխաւորապէս վրայ հետեւեալ մանրամասն տեղեկութիւնները կուտայ :

« Երբ պաշտպանին հանգարտութիւնը և անխռովութիւնը և գաղտնական անգղիացիները մինչեւ վերջը անփոփոխ մնաց : Ստուգելէն դուրս ելելէն քանի մը վայրկեան առաջ՝ չըլլայները վերայէն հանեցին, որ դժար ու երկար գործողութիւն մըն էր : Սեփիւն ինքը կ'ուղղէր այս գործողութիւնը ընողները : Եւստ Երբ չըլլաները ձեռքն առաւ, ու անոնք աղէկ մը քրնանէն ետքը ըսաւ, թէ գերազանց չըլլայներ են : Երբոր կարմիր թեւերով գեղին պատմութեանը բերին որ իրեն հագցունեն, զանի քննեց ու ըսաւ : — Շատ տեղի է, բայց կայսերական վերաբերելի մը չեմ փոխեր : — Հոս քով գտնուող պատմական իրադէպականներուն մէկը քաղաքութեան մը յանգիմանեց անկող պայտքներուն համար : Սեփիւն լեց ու խնամքով հագաւ այն սոսկալ պատմութեանը : Եւստ Երբ որ եկաւ, զուրցեց թէ շատ մեծ է, և աղաչեց որ գլուխը դնեն, որովհետեւ ինքը չէր կրնար դնել մինակ : »

« Կահիճը՝ ըստ սովորութեան դանի համբուրեց և թողութիւն ուղեց զինքը մեռցնելուն համար : — Իսկ ինչմէ թողութիւն ուղեց բան մը չունի, ըսաւ Սեփիւն հանգարտութեանը, դուրս պարտք մը կը կատարես կոր, որ օրէնքը կը հրամայէ : և հիւմակու կատարելիք աւարդար լիւր մըն է : Եւստ մինակ կը խնդրէ քեզմէ, որ պաշտօնը կատարելու ժամանակը գտնէ, կարելի եղածին չափ շուտով ընելու յուշեն : Եւստ ձեռնակողները անցուցին ու մատուցէն դուրս ելաւ : Կահիճը հասած ատենը՝ սուրբ Կուսին պատմական տեղեկութեան ծանկի վրայ եկաւ, և յատուկ ծայրով Սեփիւն լիւր կարգաց լատիներէն : Եւստ երաւ կայնեցաւ ու հոն կայնողներուն դաւնալով զանոնք ուղեւնեց ու սկսաւ քաշել : »

« Կէս օրը կէս ժամ անցեր էր, Սեփիւն բանտին լայն սանդուղէն վար իջաւ առանց ուրիշ օգնութեան, ուրուն — պէտք չունիմ — ըսաւ : Եւստ սկսաւ գանգատիլ թէ ձեռնակողները շատ պինդ են, և երբոր հասաւ էլուն քով, որուն վրայ պիտի նստէ, զուրցեց թէ առանց օգնութեան չի կրնար նստիլ : Եւստ ժամանակը գահիճն ու օգնականը զանի թեւերէն բռնեցին որ կենդանիին վրայ հեծցունեն : Սեփիւն այս առաջին անգամ բարկանալով՝ դահիճին օգնականը քաշեց, որովհետեւ ձախարհութեամբ անոր թեւը ցուցուցեր էր : Երբոր էլուն վրայ նստաւ, գահիճը մըն ըսաւ : — Հիւման հանգիստ եմ, բայց ինչու համար ասպանեալի (իւզէնի) չեն դրեր հեծնալու համար : Եւ սկսաւ կենդանւոյն գեղեցիկութիւնը գովել, որ յիրաւի շատ մեծ էր, և հանգարտ դէմքով մը դահիճին և անոր օգնականին նայելով, ըսաւ : « Եւստ մեծ նը կ'ընէր ու կ'ընէր խիստ բնական կերպով առանց ճամբարտալութեան և պարծանքի, որպէս թէ զրօսանքի կերպար և ոչ մեռնելու : »

« Եւստ Երբ, տխուր հանգիստ ճամբայ ելաւ : Թագաւորական գունդէն խռով մը հեծեալ առջեւէն կ'երթային, ետեւէն երկու կարգ զինուոր

նոյն գունդէն, որոնց մէջէն կ'երթա-
յին խաղաղութեան և Վճռութեան
ըստեան եղբայրութեան. ընկերները
Վտնայմէ մէկը մեծ խաչ մը կը տանէր.
Տէրջը պատկերը վրան: Ընկերացի
եղբայրները կ'երթար արքայապետը քահա-
նայներուն մէջ տեղէն: Ետեւէն կ'եր-
թար Ստորիտի գաւառին հրամանա-
տարը՝ ձիով, համազգեստով, իզուայէլ
— լա — Վաթիթի մեծ ժապաւենը
դրած, այլ և այլ կարգի վիտուորական
հրամանատարներու, արքայութեան
ատենին անդամներուն և ուրիշ պաշ-
տօնէից հետ: Ըստն ամենուն ետե-
ւէն կ'երթար խուճի մը հեծեալ, և
քաղաքական պահապաններու դուռնա-
տակ մը:

« Սէրինո՛՝ Սուրբ Կուսին պատկերը
ձեռքը բռնէր էր: Իւր տեղը անանկ
խորունկ աղբեղութիւն մը՝ ըրաւ մեր
վրայ, որ մոռնալիք չունէր: Գեմքը
քիչ մը դեղնած էր. ձերմակ մօրուքը
անխնամ մնացեր էր բանտը դրուած
օրէն: Ըստն ատեն աչքը Սուրբ Կու-
սին պատկերին վրայ դարձունելով շը-
թաւները կը շարժէր աղօթք ընելու
պէս, ետքը մէկ կողմէն մէկալը ծաւ-
բուն վրայ ընդունւած անհամար բազ-
մութիւններուն վրայ կը նայէր: Եւ
վազէր մէջ ոչ անտեղութիւն կար, ոչ
վախ և ոչ գոռոզութիւն. այլ վերջին
ատօրիճան անտարբերութիւն մը աչքին
տեսնուած բաներուն համար:

« Տրտունջ ըրաւ, թէ հանդէսը
ծանր կ'երթայ. և ետքը դարձաւ էջը
քշող սպասաւորին ըսաւ. — Եւ չափ
տխմար ես, որ էջ մը անգամ վարել
չես գիտեր. թէ որ մօտս ըլլայիր, քե-
զի անանկ հարուած մը կուտայի ոտ-
քովը, որ յաւիտեան զիս չէիր մոռ-
նար: Եւ երբոր քովէն դադարէ կէ-
զեցականներուն մէկը իրեն ըսաւ,
— Տօն Սարգէն, ատենի խօսքեր ընե-
լաւ ատենը չէ. — Սէրինո պատասխա-
նէց. — չե՞ս տեսնար, որ ըրածս կու-
տակ (չարս) է: Թէ որ մօտս եղած
ըլլար, ամենեւին բան մը չէիր ընէր:»

« Պատուհասին տեղը հասած ժա-
մանակը էջէն վար իջաւ, և առանց
օգնութեան ելաւ գլխատուութե տակ
տակամամբ անդուգքէն վեր. հոն
բազմութեան դռնապալ խօսիլ ու-
զեց. բայց ժողովուրդը միտքը հասկը-
նալով, սկսաւ ամուր ձայնով պօռալ
իցի՛ն խաչ-էն:

« Եւ ժամանակը Սէրինո ստ խօսքերը
ըսաւ յստակ ձայնով. — Եւ թագու-
հին դէմ բան մը չի պիտի ընէի, մի-
նակ հասկըցունել կ'ուզէի, որ ըրած
եղեւնագործութեան մէջ համախոհ
չունիմ:»

« Եւ խօսքերը զուրցելով իրքը
զինքը դահլիճ յանձնեց, արտուիրե-
լով որ շուտ լրմնայուն է: Վարկեան մը
ետքը՝ մարդկային արգարութիւնը կա-
տարուէր էր:

« Դատաւարտելոյ մարմինը տակ
տակամամբ վրայ մնաց մինչեւ իրիկ
ուն ժամը հինգը:»

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳ: Ընդոյս 15
թուականով Սիւնեալ նահանգներէն
եկած լուրերէն կ'իմանանք, որ Պ. Ու-
էպոսը՝ նոյն երկրին արտաքին գործոց
պաշտօնեան իր պաշտօնէն հրաժարե-
լու միտք ունի եղեր: այս լուրը կը
նանք իր ստոյգ համարել, ըստ որում
ժամանակին դիպուածներուն բոլորու-
վին համեմատ է: Նախ, վասն զի, Պ.
Ուէպոսը իր ազատամտութեամբ ժա-
ղովուրդին շատ սիրելի եղած է. հե-
տեւաբար, այս մօտերս ալ նոյն երկ-
րին հասարակագետութեան նախա-
դահը ընտրուելու ժամանակը ըլլալուն,
ժողովուրդը զայն ալ ընտրուելը հե-
տամուտներուն կարգը դրած է. այս
բանը, հարկաւ, արգէն նախադաս-
ձիւմօրին շատ անտրժելի չի գար, որ

թէպէտ չատ անշահախնդիր մարդ լին-
է. կըսեն, բայց և այնպէս իրեն զու-
գատենք համարուած Պ. Ուէպոսը
հետ սկսեւ էքիջ մը պաղ կերպով վար-
ուիլ:

Երկրորդ, ժամանակին դարձուածը
ներուն վրայօր նախագահին ու Պ. Ու-
էպոսը կարծիք բոլորովին տարբեր
է: Նախագահը կ'ուզէ, որ Եւրոպայի
աղբաց իրենց ինքնիշխանութիւնը ու-
աղաւտութիւն ստանալու համար ըրած
ջանքերուն բնաւ բարոյական օգնուի
մը չի տայ, այլ բոլորովին անհաղորդ
(նէօգու) կենայ. ընդ հակառակն Պ.
Ուէպոսը կը կարծէ, որ իրենց հզօր հա-
սարակագետութեանը ալ այն ժամա-
նակն է հասած, որ չի կրնար Եւրո-
պայի հիմակու դարձուածքներուն մէջ
անանց աղբեղութիւն ունենալու մը
նալ. ուստի կ'ուզէ Եւրոպայի հաս-
կըցնել, որ Սիւնեալ նահանգաց հա-
սարակագետութիւնը անտարբեր ա-
չօք չի նայիր իրենց ըրած ձգանքը, և
թէ պատեհ առթի մը մէջ լոկ համա-
կրուութենէ մը զատ կ'ուզէ իրենց ուրիշ
կերպիւ ալ օգնել: Պ. Ուէպոսը ալ
խաղաղութեան կողմնակից է. անալ
պատերազմը չի սերեր, բայց կը ջանայ
որ կամայ կամայ, Սիւնեալ նահանգի
ալ այն շրջանակին մէջ մտնել, ուր
կը շարժի մեծամեծ պետութիւնները,
և որ աղբաց բազմերը կը անօրինուին:

Եւստ, ատենի զգուշաւոր ժա-
մանակի մը մէջ, ատենի կարեւոր խնդ-
րոյ մը վրայ կարծեաց այս մեծ տար-
բերութիւնը՝ բաւական կրնայ ըլլալ
նախագահին ու իր առաջին պաշտօն-
եային մէջ տեղը գտնուելուն կամ պա-
ղութիւն մը մտնուելու:

ԻՆՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Ընդոյս 23 ին, Սիւնեալ մզկի-
թին մօտ հրդեհ պատահելով, հովին
սատկութեամբ քանի մը ժամանակ
և թէպէտ ամեն կողմէն շուտով օգ-
նութիւններ հասան, այսու ամենայ-
նիւ ֆէթիլահան և քովի գրատունը այ-
րեցան:

— Սիւնեալ երեքշաբթի, Քալաթ Բա-
լայ Եւսէպ Բալայ թաղին մէջ եւթ-
նի ուղուն Միւստին տունը վրէժելով,
երկու տղայ, մէկը 8 տարու և միւսը
3 1/2 վրատակներուն տակը մնացին մօ-
րերուն հետ: Երբոր ատենք աւերակ-
ներուն մէջէն հանեցին, աղաքը մե-
ուեր էին, մայրերին ալ չարաչար վե-
րաւորուէր էր, բայց կը յուսացուի,
որ մեռնելէն կ'ազատի: Բարձրագոյն
ծովապետը այս ցաւալի դէպքը իմանա-
լուն պէս, ամեն հնարաւոր օգնութիւն
ները իրկեց, և հրաման տուաւ, որ
այն վրած տունը իւր ծախքով շինուի:

— Ուրբաթ գիշեր, Պիտուր Բալ-
եմա՝ Կալաթը՝ ըստեան թաղին վա-
րի կողմերը դերձակի մը տուն գող-
մանալով, վերը սենեակի մը մէջ ինչ որ
կար նէ տարեր են: Եւստ թէ գողերը
սանդուխքով պատուհանէն ներս մտած
պիտի ըլլան, որովհետեւ ուրիշ կեր-
պով անհնար էր որ տանը մէջ գտնու-
ողները չիմանային:

— Եւստ իր կայսե-
րական նաւարանէն չորս շոգենաւ պի-
տի յատկանան՝ Պրինկիպոս, Սիւնեալ
և Բաղլիս կղզիները և Եւստիֆան
երթելու կ'ուզէ: Գիշերը չափաւոր պի-
տի ըլլան կ'ըսեն:

— Եւստ իր Կալաթի մէջ կը կարգաւոր, որ
Սիւնեալ դէպքան Պ. Գիւգօ և Գալ-
զիայ հասարակագետութեան գետնին
Պ. Լալալէ՝ իրենց կառավարութիւն
ներէն հրաման առեր են՝ ձամբորդու-
թիւն ընելու: Եւստ իր խաղաղ եր-
թալը միտք ունի, երկրորդն ալ թիւ-
հատի ձամբով վարիչ պիտի երթայ

ընտանքով մէկուեղ:

— Սիւնեալ աղի՛ն է: Կալաթի
Թարնով քաղաքին բաժնին մէջ Սիւնե-
ստեան գիւղը՝ այս օրերս մարգա-
րէութիւն մը երեւան ելաւ, Եւստ ա-
նուն պանդոկապետի մը աղի՛ն 13 տա-
րեկան: Օնոգը շատ աշխատեցան, որ
իրենց աղի՛ն ետ կեցունեն ժողովրդ-
դեան քարաղութիւն ընելէն: Եւստ
միշտ կը պատասխանէր, թէ ոչ խրատ
և ոչ պատիժ մտիկ ընելը չունի. որով
հետեւ այ մայրը երազին մէջ իրեն
տեսնուելով՝ հրաման ըրեր էր, որ գե-
ղացիներուն պատուիրէ՝ գիւնի և ու-
րիշ ըմպելիքներ չի խմել և վայելուչ
հանդերձներ չի հագնիլ. ապա թէ ոչ
գետնախնձոր ու հունտ պիտի չի բուս-
նի: Սիւնեալ աղի՛ն աղի՛ն խօսքերը
մեծ տպաւորութիւն ըրին գիւրաչա-
ւան ուսմիկներուն վրայ: Գաւառին
հրամանատարը զանի թարնով բերել
տուաւ, ու գաւառի յանձնեց, որ
պէտք եղած կրօնական կրթութիւնը
տայ անոր, և հարկ ըլլայ նէ՝ բժշկի
մը դարմանել տայ: Եւստ այս օր
աղի՛ն այս երկու դեղերէն վերջինի
պիտի կարօտ ըլլայ:

— Եւստ իր իրիկուն ժամը 3 ին
ատենները, Բալաթը Եւստ ըստեան
փողոցին գլուխը հրդեհ պատահելով,
Բէֆիք Էֆէնի տունը այրեցաւ:

— Եւստ, ժամը 6 ին ատենները
Եւստ բաղարի մօտ Զալաթը՝ ըստեան
թաղը հրդեհ պատահելով, մեծ տուն
մը և քանի մըն ալ խանութ այրեցաւ:

ՏՆՏԵՍԵԿԱՆ

ՎԻՃԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ

Սիւնեալ նահանգաց հասարակա-
պետութեան պատգամաւորաց ժողով-
քին վերջին գումարման ժամանակը,
ձերակցար առաջարկեց գանձուց պաշ-
տօնէին, որ տեղութեան բոլոր շոգե-
նաւերուն վիճակագրական հաշիւը
տայ իրենց: Եւստ երկու հոգի ընտ-
րեց, երկուքն ալ խիստ յարմար և յա-
ջողակ մարդիկ, որոնք այս նիւթին վը-
րայ պէտք եղած ամեն անգեկութիւն
ները մանրամասն քննութեամբ ժող-
վեցին, կարգի գրին, և իրենց աշխա-
տութեան արդիւնքը վիճակագրական
ցուցակ մը ընելով՝ այս օրերս ժողով-
քին ներկայացուցին, որուն մէջէն
մենք ալ այս անգեկութիւնները կը
բաղենք:

Սիւնեալ նահանգաց Տեղութեան
շոգենաւերը երկու կարգ կը բաժա-
նին. արտաքին և ներքին:

Եւստ իրենց ծովերէն երկրորդ և
տեղութեան ծովերէն երկրորդը
պարտաւոր են. ներքիններն ալ Սի-
մերիկայի գետերուն ու լիճերուն մէջ
բանողներն են:

Եւստ իրենց երեք մասն կը բա-
ժանին. առաջին՝ Եւստիֆան Սիւնեալ
նոսին եղբայրները բանողները, Եւստ
մարտոսի նաւահանգիստէն մինչեւ
Սալլ հրաւանդանը (պուռուն), որոնց
թիւն է 458. կը կշռեն 154,270 գոնայ.
ունին 6,348 նաւատի (գալֆա). տա-
րին՝ 33,114,782 ձանապարհորդ կը կը-
րեն, և միջակ հաշուով՝ 8,118,989 մը
զոն տեղ կը պտուղն: Եւստ իր Սի-
մերիկայի գետերուն (Բէօրֆէ) մէջ բանող-
ները, Սալլ հրաւանդանէն մինչեւ Սիւն-
եալ:

Կուս գետին բերանը, որոնց թիւն է
107. կը կշռեն 23,244 գոնայ. ունին
3,473 նաւատի. տարին՝ 148,760 ձա-
նապարհորդ կը կրեն, և 1,360,380 մը-
զոն տեղ կը պտուղն:

Եւստ իր Սիւնեալ Սիւնեալ Սիւնեալ
եղբայրները բանողները, որոնց թիւն
է 50. կը կշռեն 34,986 գոնայ. ունին
1949 նաւատի, և 79,209 մըն տեղ
կը պտուղն:

Եւստ իր Սիւնեալ Սիւնեալ Սիւնեալ
գետերն է՝ 615 շոգենաւ, որ կը կշռ-
են 212,500 գոնայ. ունին 11,770 նա-
ւատի և կը կրեն 33,342,846 ձանա-
պարհորդ:

Եւստ իր Սիւնեալ Սիւնեալ Սիւնեալ
բաժանին, առաջին՝ հիւսիսային կողմի
լիճերուն ու գետերուն մէջ բանողնե-
րը, որոնց թիւն է 164, կը կշռեն 69,
165 գոնայ. ունին 2,655 նաւատի, և
տարին՝ 1,513,390 ձանապարհորդ կը
կրեն:

Եւստ իր Սիւնեալ Սիւնեալ Սիւնեալ
նոսները, որոնց թիւն է 348. կը կշռ-
են 67,601 գոնայ. ունին 8,838 նա-
ւատի և կը կրեն 3,464,967 ձանա-
պարհորդ:

Եւստ իր Սիւնեալ Սիւնեալ Սիւնեալ
բաժանին, Բալաթը Եւստ ըստեան
950 գոնայ. ունին 6,414 նաւատի և
կը կրեն 882,593 ձանապարհորդ:

Եւստ իր Սիւնեալ Սիւնեալ Սիւնեալ
գետերն է 767 շոգենաւ, որ կը կշռեն 244,722
գոնայ. ունին 18,107 նաւատի և կը
կրեն 5,860,950 ձանապարհորդ:

Եւստ իր Սիւնեալ Սիւնեալ Սիւնեալ
գետերն է 767 շոգենաւ, որ կը կշռեն 244,722
գոնայ. ունին 18,107 նաւատի և կը
կրեն 5,860,950 ձանապարհորդ:

Եւստ իր Սիւնեալ Սիւնեալ Սիւնեալ
գետերն է 767 շոգենաւ, որ կը կշռեն 244,722
գոնայ. ունին 18,107 նաւատի և կը
կրեն 5,860,950 ձանապարհորդ:

1851 ին, Եւստիֆան Սիւնեալ Սիւնեալ
խաղաղականին Սիւնեալ Սիւնեալ
20 շոգենաւ վտանգի պատահեցաւ.
բայց ներքին նաւարկութե մէջ 115 ի
չափ կը համարուի. 35 ը մըրիկի հանդի-
պելով, 30 ը բռնկելով, 18 ը մէկ մէ-
կու դարձուելով, 32 ալ ժայռերու և
ուրիշ նիւթերու պատահելով: 695
հոգի կորսուեցան այս արկաններէն.
67 լիճերուն վրայ, 628 ալ գետերուն
վրայ:

Եւստ արկաններուն շատութիւնը
և եղած կորուստները բնաւ չեն կոր-
նար արգիլել Սիւնեալ Սիւնեալ նա-
ւարկութեան եռանդը, և օր առօր
շոգենաւերուն թիւը շատաւոր վրայ
է: Սիւնեալ Սիւնեալ ներկայ և ապագայ
չահերուն ու շահերով, անցած վտան-
գը շուտ կը մոռնան: Եւստ է, որ բը-
նաւ չեն դադարիր ու շարունակ ա-
ռաջ կ'երթան իրենց առջեւ բայ-
ուած անհուն ասպարէզին մէջ:

Վերջին ժամը հաշիւին նայելով, այս
օրուան օրս Սիւնեալ նահանգաց տե-
ղութիւնը 1,382 շոգենաւ ունի, որ կը
կշռեն 457,222 գոնայ:

Եւստ Սիւնեալ տեղութեան ունե-
ցած բոլոր շոգենաւերուն թիւը 1,184
է. որ կը կշռեն 275,203 գոնայ: Իսկ
է որ, Սիւնեալ նահանգաց տեղութիւնը
ծովերու գիւղերն այսինքն Սիւնեալ վը-
րայ 198 շոգենաւ և 182,019 գոնակը
չիւ եւել ունի:

Եւստ վիճակագրական հաշիւին թը-
ւանները՝ առանց ուրիշ ծարտա-
սանութեան կարօտ ըլլալու, բաւա-
կան են հասկըցունել, թէ այս նորա-
ծին աղբը մը աստիճան առաջ գացեր
է, և իր առեւտրական զօրութիւնը
մը հասեր է:

ԵՒՆԵՏԵԿԱՆ

22 ՓԵՏՈՒԱՐԻ

ՄՈՒՏՔ

Եւստ շարժու առեւտուրը քիչ մը աւելի բանուէ էր: Եւստ իր
ու Սիւնեալ Սիւնեալ եղբայր և Սիւնեալ Սիւնեալ համար քիչ մը գողթաբերը (բանթարիկ)
ձախմեցաւ. այսինքն, 600 պարիկ չափ խաչուէ, 100 հօխային 30 էն 20 գինը

